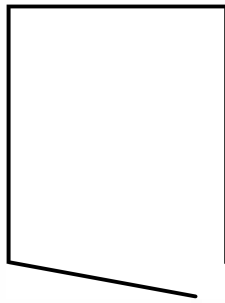

HARRY M HÄLLGREN

DEN BRUTNA
RAMMEN

TRADITION KONVENTION OCH UPPBROTT I MÅLERIET

URKLIPP	dikter 1962
AMÖBAN	noveller 1965
KÖTT	roman 1966
KALEIDOSKOP	dikter 1968
RUM NR 8	roman 1973
EPOS	dikter 1981
MASKINBOKEN	rapport 1982
LUST	dikter 1985
DIKTERNA PÅ STRANDEN	dikter 1991
RÄNNSPÅRET	skådespel 1995
STÄMNINGAR	symfoni 2000
URKLIPP nyutgåva	dikter 2010

Det här är min pappa, författaren och poeten, Harry M Hällgrens sista bok. Han hade precis skrivit klart Den brutna ramen då han tyvärr hastigt lämnade oss 2017. Det kom att bli ett viktigt uppdrag för mig att ge ut Harrys bok, hans livsverk, enligt hans egen önskan.

Nu är vi framme pappa!

Din dotter Ulrika Hällgren

COPYRIGHT HARRY M HÄLLGREN
TRYCK FÖRFATTARENS BOKMASKIN
STOCKHOLM 2023
ISBN 978-91-527-6800-6

Först märker man inte annat än ett kaos av färger
sedan börjar det se ut som någonting
det liknar — nej
det liknar ingenting

sa Strindberg

MÄLARPLATSEN 7

VÄGARNÄ 15

renässansvägen 21

antikvägen 33

DEN BRUTNA RAMEN 43

före-bilden och -bilden 51

RAMVERK 63

fyrkanten 69

området 85

RIKTLINJENerna 97

MINNESPLATSEN 115

FLERVERK 141

hopar 143

fogare 165

DELARE 189

ADDITION 201

et CETERA 223

linjen 231

rendez-vous 243

måleriet utan målning 251

DEN KONSTLÖSA KONSTEN 259

ruinen 263

det ofullbordade 276

EXTRASPEKT 289

förskjutning 297

skissen 307

VÄRLDSBILDEN 319

SAMLINGSVERK 327

och i texten hänvisar till bild i SAMLINGSVERK

MÄLARPLATSEN

Vad är måleriets raison d'être? måleriets eget skäl att finnas till? Vad är den grund på vilken målaren reser sitt bygge? Är det något av de medel man i allmänhet betraktar som viktigast, som är för handen: färgen eller teckningen? Färgen allra främst? eller om det kan vara teckningen? den ritade som den imaginära linjen mellan färger former.

Det är ingetdera. Målarkonstens utgångspunkt är MÅLARPLATSEN grunden där man målar, och från allra första början har det rört sig om en mer eller mindre tydligt urskiljbar yta. Den har ena gången varit oregelbunden som det fasta väggpartiet i den forntida grottan eller mera regelbunden som den också fasta väggen i det klassiska rum som Euklides formulerade, det KUBISKA RUMMET med längd bredd och höjd eller med fyra väggar golv och tak. Andra gånger, senare har ytan varit lös och för det mesta fabricerad som i duken och pappret.

Därmed är det inte sagt att målarplatsen gäller ytan materiellt, utan som omateriellt men materiellt förankrat PLAN i stilla två dimensioner. Att förhålla sig måleriskt som är målarens göra är att skapa ett skeende i detta plan, en rörelse i stillheten, inte något annat. Det betyder att man skapar uttrycksmedlet. Före skapandet är uttrycksmedlet inte något färdigt att begagna, mera någonting man tar och gör än tillgriper.

Det är därför inte bara till att gå till vävhandlaren och skaffa duk och genast börja måla som om duken vore klar att använda blott för att den finns till hands. Man kan i stället känna efter i en paus före målandet och se om inte själva den bara målarplatsen? om inte den är inbjudande. D å kan man för ett ögonblick betrakta den som *förebild* en förebildlig form före bilden man vill måla. Formen minner om en allra första syn: av snövidd och himlavidd i ett, förutom horisonten eller någon annan hållpunkt i sikte som när hav och himmel stiger upp som ett ur nattens gömma, så beredd kan man säga, klar och löftesrik, så fri.

»Är inte det en vacker sak« an*såg* Picasso »en tom duk«! en prima syn att måla med, en form av målarplatsen blott och bar. Om den i dikten sjöfarne Homeros inte hade varit blind som det hetat och framställts i konsten — framför allt en bild! för den skapande inre homeriska blicken — kan man tänka sig att han likvisst ur vidden av sin inre utsikt känt sig lockad i gryningen av målarens tidlösa yttre farvatten. Av den lusten gav sig Strindberg i ottan ut i väder och vind på de måleriska haven och det med besked, visören som han tyckte om att kalla sig: den seende. Med vetenhet och mod och som den ypperlige målare författaren visade sig vara kom han ofta i det skrivna nära in på måleriets förutsättningar och enklast eller tydligast i slutet av första kapitlet i romanen I HAVSBANDET där fiskeriintendenten Borg efter ankomsten till skärgårdsön möter tomheten på kammaren där han ska bo:

»Det vita, det formlösa färglösa intet i väggarnes kalkstrykning tvingade fram en bilddrift, som vildens grotta eller lövhydda aldrig frammanat, som skogen med dess alltid växlande färger och rörliga konturer gjort outhärlig, en drift, som icke slätten, icke heden med luftens rika färgspel eller det aldrig tröttande havet pressat fram. Han kände på en gång en jäsande lust att i ett ögonblick stryka väggarne fulla.«

Denna lockelse från målarplatsen svarar i det inre mot en brist, en tomhet som en människa är född till och vill komma underfund med mest av allt, på ekelöfska i EN OUTSIDERS VÄG »en känsla av att någonting väsentligt fattas och ett begär att göra sig av med allt det oväsentliga för att lättare kunna ta reda på detta något« den enda egendom en människa »rätteligen kan kalla sin och bara sin«. Det är av brist i denna mening konst kan uppstå, inte av någon tillgång som färdighet och fallenhet — beGåva — eller någon annan sorts förmögenhet som utgör bristens motsats.

Vad som fattas är på samma gång fröet som kan komma bristen inifrån, det skapande inre motivet på spåren, vara lyset i sin egen inre trakt, förnimbar mindre som inget blott än som en ärvarande bortavaro, på en djupt belägen ort en sakta rörelse: det levande innersta hos människan. Det är i målarens öga ock en ton ut mot heller inte riktigt ingenting som grogrund men till källans attraktiva yttre motsvarighet, måleriets intet*sägande* yttre motiv, målarplatsen:

i sin ursprunglighet en sinnets födelseort genom kulturer och tider.

Målarkonsten omfattar enligt allmän uppfattning »det konstnärliga skapande som har färgen som sitt viktigaste uttrycksmedel« som det heter i ett aktuellt lexikon men det är själva målarplatsen för att denna, utan händer målad längs den andra dimensionen, opåtagligt gjord som också ett i ordplatsen framtonande likaSinnat GRAFISKT LJUS den existerar före målandet som inte måleriets andra uttrycksmedel färg och teckning alls kan göra. Det har sedan ingen avgjord betydelse om platsen har en vanlig fyrkantig eller någon annan sträckning eller hur den materiellt sett är förankrad — om i sten eller av trä, om gjord av papper eller väv, om den är ojämn eller slät, i flera färger eller enfärgad — blott den går att använda som tvådimensionalitet, och inte är det heller avgörande med vilket material man målar, enkom färg eller med färg av annan sort med liknande uppgift som collage av *klistra* (Picasso) eller *découpage* av *klippa* (Matisse) eller ingen färg alls i vanlig mening som i teckningar vanligtvis, nej inget material har någon avgjord betydelse.

Att måla är att göra det med själva målarplatsen.